EUROOPA KOMISJON

Brüssel 15.6.2010
SEK(2010) 739 lõplik

KOMISJONI ARVAMUS

ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta Küprosel

KOMISJONI ARVAMUS

ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta Küprosel

STABIILSUSE JA KASVU PAKTI KOHALDAMINE PRAEGUSES KRIISIOLUKORRAS

1. Paljudes ELi liikmesriikides ületab praegu valitsemissektori eelarve puudujääk ELi toimimise lepingus (edaspidi „alusleping" sätestatud kontrollväärtuse 3 % SKPst. Puudujäägi ja võla sageli väga järsku suurenemist tuleb vaadelda 2008/2009. aasta finantskriisi ja majandussurutise enneolematu ulatuse kontekstis. Oma osa on siin mitmel teguril. Esiteks väheneb majandussurutise tagajärjel maksutulu ja suurenevad sotsiaaltoetustega seotud kulud (nt töötushüvitised). Teiseks, tunnistades, et eelarvepoliitikal on praeguses erakordses majandusolukorras oluline osa, kutsus komisjon 2008. aasta novembris esitatud Euroopa majanduse elavdamise kavas (mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks detsembris) üles võtma stimuleerivaid fiskaalmeetmeid. Kavaga nähti ette, et stimuleerivad meetmed peavad olema õigeaegsed, sihipärased ja ajutised ning vastama eri liikmesriikide rahanduse jätkusuutlikkusele ja konkurentsivõimele, kusjuures kõnealuste meetmete kohaldamine tuleks majandusolukorra paranedes lõpetada. Lisaks on mitu riiki võtnud finantssektori stabiliseerimise meetmeid, millest mõned on mõjutanud võlapositsiooni või võivad tulevikus puudujääki ja võlga suurendada, kuigi teatavad riikliku toetusega seotud kulud võib tulevikus tagasi saada.

2. Komisjon algatab stabiilsuse ja kasvu pakti kohaselt ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse, kui liikmesriigi eelarvepuudujääk ületab kontrollväärtuse 3 % SKPst. Stabiilsuse ja kasvu pakti 2005. aasta muudatuste eesmärk oli tagada, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kõigis etappides võetaks täiel määral arvesse eelkõige majanduslikku olukorda ja eelarvepositsiooni. Seega nähakse stabiilsuse ja kasvu paktiga ette raamistik, mis aitab valitsustel kujundada poliitika, millega saaks kiiresti taastada kindla eelarvepositsiooni, võttes arvesse majandusolukorda, ning sellega tagada riigi rahanduse pikaajaline jätkusuutlikkus.

ÕIGUSLIK TAUST

3. Aluslepingu artiklis 126 on sätestatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus. Kõnealust menetlust on täpsustatud stabiilsuse ja kasvu pakti osaks olevas nõukogu määruses (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta[1].

4. Vastavalt aluslepingu artikli 126 lõikele 2 peab komisjon jälgima eelarvedistsipliini järgimist kahe järgmise kriteeriumi alusel: a) kas valitsemissektori kavandatud või tegeliku eelarvepuudujäägi suhe SKPsse ületab kontrollväärtuse 3 % (välja arvatud juhul, kui see suhe on oluliselt ja pidevalt vähenenud ning jõudnud kontrollväärtuse lähedasele tasemele või kui kontrollväärtuse ületamine on ainult erandlik ja ajutine

[1] EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6. Aruandes võetakse arvesse ka dokumenti „Stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamise täpsustused ning juhised stabiilsus- ja lähenemisprogrammide sisu ja vormi kohta", mille majandus- ja rahandusministrite nõukogu 10. novembril 2009 heaks kiitis ja mis on kättesaadav aadressil: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/legal_texts/index_en.htm.

ning suhe on kontrollväärtuse lähedal) ja b) kas valitsemissektori võla suhe SKPsse ületab kontrollväärtuse 60 % (välja arvatud juhul, kui see suhe väheneb piisavalt ning läheneb kontrollväärtusele rahuldava kiirusega).

5. Aluslepingu artikli 126 lõikes 3 on sätestatud, et juhul, kui liikmesriik ei vasta ühele või mõlemale kriteeriumile, peab komisjon koostama aruande. Aruandes tuleb võtta arvesse ka seda, kas valitsemissektori eelarvepuudujääk ületab riigi investeerimiskulutused, samuti kõiki muid asjaomaseid tegureid, kaasa arvatud liikmesriigi keskmise pikkusega perioodi majandus- ja eelarvepositsioon.

6. Võttes aluseks Küprose ametiasutuste 2010. aasta märtsis esitatud andmed[2] ning komisjoni talituste 2010. aasta kevadprognoosi, võttis komisjon artikli 126 lõike 3 alusel 12. mail 2010 vastu Küprost käsitleva aruande[3].

7. Seejärel sõnastas majandus- ja rahanduskomitee [27. mail 2010] kooskõlas aluslepingu artikli 126 lõikega 4 oma arvamuse komisjoni aruande kohta.

8. Aluslepingu artikli 126 lõikega 5 nõutakse, et komisjon esitaks arvamuse nõukogule juhul, kui ta arvab, et liikmesriigil on või võib tekkida ülemäärane eelarvepuudujääk. Selleks et jõuda otsusele, kas liikmesriigis on või võib tekkida ülemäärane eelarvepuudujääk, tuleks komisjoni arvates arvesse võtta: i) komisjoni artikli 126 lõike 3 kohase aruande järeldusi ning ii) majandus- ja rahanduskomitee arvamust kõnealuse aruande kohta. Kõnealuste tegurite põhjal on komisjonil Küprose kohta mitu märkust.

MÄRKUSED KÜPROSE KOHTA

9. Kohe pärast Küprose ühinemist ELiga 2004. aasta mais algatas komisjon Küprose suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse,[4] võttes selleks vastu Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 104 lõike 3 kohase aruande, kuna puudujääk oli 2003. aastal 6,3 % SKPst, mis ületas kontrollväärtust 3 % SKPst. Komisjoni soovituse alusel otsustas nõukogu 2004. aasta juulis kooskõlas asutamislepingu artikli 104 lõikega 6, et Küprosel on ülemäärane eelarvepuudujääk, ning esitas kooskõlas asutamislepingu artikli 104 lõikega 7 Küprosele soovitused ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks võimalikult kiiresti ja hiljemalt 2005. aastaks. Pärast üldhinnangut, mille kohaselt oli puudujääk 2005. aastal vähenenud 2,4 %ni SKPst, otsustas nõukogu 2006. aasta juulis kooskõlas asutamislepingu artikli 104 lõikega 12 tühistada oma otsuse ülemäärase puudujäägi olemasolu kohta.

10. Pärast ülemäärase puudujäägi menetluse lõppemist jäi Küprose valitsemissektori eelarve puudujääk tublisti alla kontrollväärtuse 3 % SKPst. Eriti 2006. aastal vähenes

---

2 Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 479/2009 peavad liikmesriigid esitama komisjonile kaks korda aastas andmed valitsemissektori eelarve kavandatud ja tegeliku puudujäägi ning valitsemissektori võla taseme kohta. Viimased andmed Küprose kohta on kättesaadavad veebilehel: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/excessive_deficit/edp_notification_tables.

3 Kõik Küprose ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitlevad dokumendid on esitatud järgmisel veebilehel: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/index_en.htm.

4 Küprose ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega seotud dokumendid on kättesaadavad järgmisel veebilehel: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/index_en.htm

puudujääk veelgi ning jõudis 1,2 % tasemele SKPst, ning 2007. ja 2008. aastal oli eelarvepositsioon ülejäägis (vastavalt 3,4 % ja 0,9 % SKPst). Samal ajal muutus struktuurne positsioon 2006. aasta puudujäägist 1¼ % SKPst 2007. aastal 2½ % suuruseks ülejäägiks, ületades seega Küprose keskpika perioodi eesmärki, milleks on eelarve struktuurne tasakaal. Pärast seda langes varasemate aastate struktuurne ülejääk jälle miinusesse. Aastatel 2006–2008 vähenes valitsemissektori koguvõla suhe 2008. aastal ligikaudu 16¼ protsendipunkti võrra SKPst kuni 48,4 %ni, mis on tublisti alla aluslepingu kontrollväärtuse 60 %. Võla vähenemine oli tingitud esmasest ülejäägist, suurest nominaalsest kasvust ning võlakoormuse ja eelarvepuudujäägi muutuse suurest näitajast, seda mõjutasid veel ka keskpanga hoiuste kavandatud vähendamine (amortisatsioonifondid) ning muud akumuleeritud finantsvarad, mida kasutati aeguvate võlgade tasumiseks.

11. Küprose ametiasutuste poolt 2010. aasta aprillis esitatud andmete kohaselt ulatus valitsemissektori eelarve puudujääk 2009. aastal 6,1 %ni SKPst ja ületab seega kontrollväärtuse 3 % SKPst. Artikli 126 lõike 3 kohases komisjoni aruandes märgiti, et puudujääk ei ole kontrollväärtuse (3 % SKPst) lähedal ning seda võib käsitada aluslepingu ning stabiilsuse ja kasvu pakti tähenduses erandlikuna. Eelkõige on ülemäärane eelarvepuudujääk tingitud tõsisest majandussurutisest aluslepingu ning stabiilsuse ja kasvu pakti tähenduses. Komisjoni talituste 2010. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks Küprose reaalne SKP veelgi vähenema, kuigi vähemal määral, st 2010. aastal ligikaudu ½ % võrreldes 2009. aasta 1¾ %ga. Kontrollväärtuse kavandatud ületamist ei saa siiski pidada ajutiseks. Komisjoni talituste 2010. aasta kevadprognoosis kohaselt peaks võla suhe eeldusel, et poliitikat ei muudeta, jõudma 2011. aastal 7¾ %ni SKPst. Aluslepingus sätestatud puudujäägikriteerium ei ole täidetud.

12. Vastavalt Küprose ametiasutuste 2010. aasta aprillis esitatud andmetele on valitsemissektori koguvõlg alla kontrollväärtuse (60 % SKPst), jäädes 2009. aastal 56,2% tasemele SKPst. Küpros on teatanud, et 2010. aastal peaks võlg olema 62 % SKPst, mis ületab aluslepingu kontrollväärtust 60 % SKPst. Komisjoni talituste 2010. aasta kevadprognoosi kohaselt võlg suureneb võlg 2010. aastal 62,3 %ni SKPst ja 2011. aastal 67,6 %ni, kuna esmane positsioon on halvenenud. Selliste muutuste alusel ei saa väita, et võla suhe väheneks piisavalt ja läheneks kontrollväärusele rahuldava kiirusega aluslepingu ning stabiilsuse ja kasvu pakti tähenduses. Aluslepingus sätestatud võlakriteerium ei ole täidetud.

13. Kooskõlas aluslepingu ning stabiilsuse ja kasvu pakti sätetega analüüsis komisjon oma aruandes ka asjaomaseid tegureid. Stabiilsuse ja kasvu pakti kohaselt saab neid tegureid ülemäärase puudujäägi olemasolu käsitleva otsuse tegemisel võtta arvesse üksnes juhul, kui puudujääk vastab kahele tingimusele: see on kontrollväärtuse lähedal ja ajutine. Küprose puhul ei ole need kaks tingimust täidetud. Eraldi vaadatuna annavad asjaomased tegurid praegusel juhul vastuolulise pildi.

14. Aluslepingu artikli 126 lõike 4 kohane majandus- ja rahanduskomitee arvamus on kooskõlas artikli 126 lõike 3 kohases komisjoni aruandes esitatud hinnanguga.

JÄRELDUS

15. Olles jälginud Küprose eelarvepositsiooni ja eelkõige uurinud vastavust aluslepingu artikli 126 lõikes 2 sätestatud kriteeriumidele, on komisjon koostanud aruande

aluslepingu artikli 126 lõike 3 alusel. Olles võtnud arvesse oma aruannet ning majandus- ja rahanduskomitee arvamust, on komisjon arvamusel, et Küprosel on ülemäärane eelarvepuudujääk.

16.